Ευρωπαϊκό Κέντρο
για την Ανάπτυξη
της Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΜΕ ΟΔΗΓΟ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ: ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΕΚ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ;

Πώς το περιεχόμενο και η παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας και της κοινωνίας

Αντιμέτωπες με την ταχεία ψηφιοποίηση του χώρου εργασίας, την ενεργειακή κρίση και τη μετάβαση, καθώς και με την ανάγκη ενδυνάμωσης των εκπαιδευομένων ώστε να μπορούν να διαχειρίζονται την εργασιακή και μαθησιακή τους σταδιοδρομία, οι ευρωπαϊκές χώρες επικαιροποιούν τα συστήματα ΕΕΚ τους ώστε αυτά να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις δεξιοτήτων των αγορών εργασίας. Με την έρευνά του για το Το μέλλον της ΕΕΚ, το Cedefop προσπαθεί να κατανοήσει τις μεγατάσεις που διαμορφώνουν την ΕΕΚ σήμερα προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανάγκες δεξιοτήτων του αύριο. Ο Οργανισμός προβλέπει τις νέες ανάγκες δεξιοτήτων των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, αναλύει τον αντίκτυπο των ψηφιακών τεχνολογιών στον τρόπο που εργαζόμαστε και διερευνά τις προσπάθειες των χωρών να στηρίξουν την αναβάθμιση δεξιοτήτων και την απόκτηση νέων δεξιοτήτων των ενηλίκων με την προσαρμογή της παροχής ΕΕΚ, της καθοδήγησης και των ρυθμίσεων χρηματοδότησης. Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα παρουσιάζει τα πορίσματα της έρευνας του Cedefop για το πώς αναμένεται να εξελιχθούν το περιεχόμενο, το προφίλ και η παροχή της ΕΕΚ ([1]).

ΛΙΓΟΤΕΡΟΙ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΕΕΚ

Πολλές χώρες μειώνουν τον αριθμό των τίτλων επαγγελματικών προσόντων της αρχικής ΕΕΚ (ΑΕΕΚ) τους, ενώ διευρύνουν το προφίλ τους και αυξάνουν το επαγγελματικό πεδίο εφαρμογής και την ευελιξία τους. Η Φινλανδία, για παράδειγμα, μείωσε πρόσφατα τον αριθμό των τίτλων προσόντων ΑΕΕΚ της από 351 σε 164, εν μέρει προκειμένου να περιορίσει τις διοικητικές δαπάνες. Η Τσεχία, η Κροατία, και οι Κάτω Χώρες εξορθολόγισαν την παροχή ΕΕΚ τους συγχωνεύοντας παρόμοιους τίτλους προσόντων σε γενικότερους τίτλους.

Αυτό βασίζεται στην αντίληψη ότι τα ευρύτερα προφίλ αρχικών τίτλων προσόντων, που περιλαμβάνουν προαιρετικά στοιχεία, διευκολύνουν τις ατομικές διαδρομές και τις ευέλικτες ρυθμίσεις μάθησης. Σε συνδυασμό με την αναγνώριση ή την επικύρωση της προηγούμενης μάθησης, δίνουν στα άτομα πρόσβαση σε συνεχιζόμενη κατάρτιση (ΣΕΕΚ) και περαιτέρω μάθηση αργότερα στη ζωή τους, επιτρέποντάς τους να αποκτούν ειδικότερα ή επικαιροποιημένα διαπιστευτήρια.

© iStock/metamorworks

ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕΚ

Η ΕΕ, τις δύο τελευταίες δεκαετίες, έχει προωθήσει τις εξατομικευμένες, ευέλικτες μαθησιακές διαδρομές. Σύμφωνα με τη σύσταση του 2020 σχετικά με την ΕΕΚ, τα προγράμματα ΕΕΚ «έχουν ως επίκεντρο τους εκπαιδευόμενους, προσφέρουν πρόσβαση σε μάθηση με φυσική παρουσία και ψηφιακή ή μικτή

([1]) Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα βασίζεται στη συνεχή έρευνα του Cedefop σχετικά με το μέλλον της ΕΕΚ, η οποία θέτει σημαντικά θεμέλια για την προώθηση της συγκριτικής έρευνας όσον αφορά την ΕΕΚ. Πιο συγκεκριμένα, βασίζεται σε δύο έγγραφα έρευνας του 2022 όπου εξετάζονται οι τρέχουσες και οι πιθανές μελλοντικές εξελίξεις της ΕΕΚ: The changing content and profile of VET: epistemological challenges and opportunities (Το μεταβαλλόμενο περιεχόμενο και προφίλ της ΕΕΚ: επιστημολογικές προκλήσεις και ευκαιρίες) και Delivering IVET: institutional diversification and/or expansion (Παροχή ΑΕΕΚ: διαφοροποίηση και/ή επέκταση των δομών). Αναμένονται άλλες δύο εκθέσεις σχετικά με την παροχή της ΕΕΚ και τον ρόλο της αξιολόγησης για την ανάπτυξη της ΕΕΚ.

μάθηση (και) ευέλικτες διαδρομές ανά ενότητες με βάση την αναγνώριση των αποτελεσμάτων».

Οι εθνικές πολιτικές υιοθετούν αυτούς τους στόχους. Οι τμηματοποιημένοι τίτλοι προσόντων, που περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, υποχρεωτικές και προαιρετικές ενότητες, επιτρέπουν στα άτομα να αποκτούν μερικούς τίτλους προσόντων που σωρευτικά γίνονται πλήρεις. Αυτό έχει αντίκτυπο στην οργάνωση των προγραμμάτων ΕΕΚ. Η Σλοβενία έχει εισαγάγει το «ανοιχτό πρόγραμμα σπουδών», αφήνοντάς τις σχολές ΕΕΚ να διαμορφώνουν το 20 % του περιεχομένου τους σε συνεργασία με επιχειρήσεις και άλλους περιφερειακούς εταίρους. Οι Ολλανδοί και Πολωνοί πάροχοι ΕΕΚ είναι ελεύθεροι να καταρτίζουν τα προγράμματά τους με βάση κοινούς βασικούς κορμούς μαθημάτων και να τμηματοποιούν τους τίτλους προσόντων τους. Στη Σλοβακία, οι σχολές ΕΕΚ μπορούν να καθορίζουν έως και το 42 % του περιεχομένου των προγραμμάτων που προσφέρουν στο ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο. Αρκετές χώρες έχουν συνδέσει την αυξημένη αυτή αυτονομία των σχολών με μεγαλύτερες αρμοδιότητες για τις περιφερειακές αρχές και τους παρόχους ΕΕΚ, αναγνωρίζοντας ότι οι φορείς αυτοί είναι οι πλέον κατάλληλοι να ανταποκρίνονται άμεσα στις αναδυόμενες τοπικές ανάγκες δεξιοτήτων.

Η αυξημένη υιοθέτηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων έχει επίσης επηρεάσει τον ορισμό, την περιγραφή και τη δομή των τίτλων προσόντων και των προγραμμάτων σπουδών. Δίνεται πλέον έμφαση στο τι αναμένεται να γνωρίζουν και να μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευόμενοι μετά το τέλος της μαθησιακής διαδικασίας, αντί στις απαιτήσεις εισροών, όπως οι ώρες εκπαίδευσης. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως μεταστροφή από τα εθνικά προγράμματα διδασκαλίας στα εθνικά προγράμματα μάθησης. Τα μαθησιακά αποτελέσματα βοηθούν στην αποσαφήνιση των προσδοκιών των σπουδαστών και παρέχουν μια καλύτερη βάση για διάλογο μεταξύ των συστημάτων ΕΕΚ και της αγοράς εργασίας. Ωστόσο, η ποιότητα και ο βαθμός λεπτομέρειας των περιγραφών εξακολουθούν να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των χωρών.

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΕΕΚ

Οι ενδιαφερόμενοι φορείς από όλη την Ευρώπη συμφωνούν ότι ένας από τους βασικούς ρόλους της ΑΕΕΚ είναι να ενδυναμώνει τους σπουδαστές ώστε να γίνονται ενεργοί πολίτες και να προωθεί την ένταξη των μειονεκτούντων εκπαιδευομένων. Ως εκ τούτου, τα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ δεν πρέπει μόνο να αντικατοπτρίζουν τις επαγγελματικές δεξιότητες, αλλά και να μεταδίδουν στους εκπαιδευόμενους γενικές γνώσεις και εγκάρσιες δεξιότητες και ικανότητες, βοηθώντας τους να αντιμετωπίσουν τις ευρύτερες προκλήσεις της κοινωνίας και της αγοράς εργασίας.

Όλα τα ευρωπαϊκά συστήματα ΕΕΚ κάνουν διάκριση μεταξύ γενικού και επαγγελματικού περιεχομένου των τίτλων προσόντων ή των προγραμμάτων ΕΕΚ, ενώ υιοθετούν διαφορετικές προσεγγίσεις στην πράξη. Τα γενικά μαθήματα, όπως μαθηματικά, φυσικές επιστήμες και γλώσσες, καθώς και τα θεωρητικά επαγγελματικά μαθήματα, διδάσκονται κατά κύριο λόγο σε αίθουσες διδασκαλίας, ενώ η πρακτική επαγγελματική μάθηση πραγματοποιείται είτε στον χώρο εργασίας είτε στα εργαστήρια των σχολών ΕΕΚ.

Η ανάλυση του Cedefop δείχνει ότι πολλές χώρες έχουν ενισχύσει τη συνιστώσα της γενικής εκπαίδευσης στα προγράμματα ΕΕΚ τους, είτε με την αφιέρωση περισσότερου χρόνου στα γενικά μαθήματα είτε με την καλύτερη ενσωμάτωσή τους στα προγράμματα σπουδών. Η αυξημένη αυτή έμφαση στα γενικά μαθήματα δεν έχει αποβεί εις βάρος της μάθησης στον χώρο εργασίας: αντίθετα, σε πολλές περιπτώσεις η μεγαλύτερη ενσωμάτωση των γενικών μαθημάτων στη μάθηση στον χώρο εργασίας έχει βελτιώσει τη συνολική ποιότητα των προγραμμάτων.

Οι εγκάρσιες δεξιότητες και ικανότητες περιλαμβάνονται ολοένα και περισσότερο στα προγράμματα σπουδών (αρχικής) ΕΕΚ των χωρών. Οι Κάτω Χώρες τις έχουν χαρακτηρίσει «δεξιότητες του 21ου αιώνα» και τις έχουν συμπεριλάβει στις εκπαιδευτικές ενότητες που αφορούν την αγωγή του πολίτη, την επιχειρηματολογία και την εμψυχωτική σκέψη. Η Εσθονία και η Κύπρος έχουν συμπεριλάβει τη διαχείριση σταδιοδρομίας, τις κοινωνικές και επιχειρηματικές δεξιότητες καθώς και τις μεταγνωστικές ικανότητες στα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ τους. Τα προγράμματα ΕΕΚ της Ιρλανδίας περιλαμβάνουν τρεις κατηγορίες δεξιοτήτων: ειδικές επαγγελματικές, γενικές (που περιλαμβάνουν δεξιότητες πληροφορικής και «συλλογιστικής») και εγκάρσιες (που διαχωρίζονται σε «κοινωνικές» δεξιότητες, όπως η επικοινωνία και η ομαδική εργασία, και «εργασιακές» δεξιότητες, που περιλαμβάνουν την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη). Τα φινλανδικά προγράμματα ΕΕΚ περιλαμβάνον «επαγγελματικές» και «κοινές» σπουδές. Οι τελευταίες περιλαμβάνουν, εκτός από μαθηματικά και φυσικές επιστήμες, δεξιότητες «επικοινωνίας και διάδρασης» και «κοινωνικής και εργασιακής ζωής». Αν και οι επαγγελματικές δεξιότητες αναπόφευκτα μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου, αντικατοπτρίζοντας τις τεχνολογικές και κοινωνικές εξελίξεις, οι ισχυρές εγκάρσιες δεξιότητες και ικανότητες, που μπορούν να αποκτηθούν σε ευρύ φάσμα περιβαλλόντων, αποκτώνται εφ' όρου ζωής, επιτρέποντας στα

άτομα να αντεπεξέρχονται στις αλλαγές.

ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ

Η μάθηση στον χώρο εργασίας έχει αυξηθεί σε όλη την Ευρώπη, συχνά εις βάρος της εκπαίδευσης σε αίθουσα διδασκαλίας. Στην Ιταλία, παρατηρείται σαφής μεταστροφή από τη διδασκαλία στην τάξη στην κατάρτιση στον χώρο εργασίας. Ο χώρος εργασίας δεν θεωρείται πλέον ως χώρος εξάσκησης των γνώσεων που αποκτώνται στην τάξη, αλλά ως χώρος που επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους να αποκτούν ειδικές δεξιότητες τις οποίες δεν μπορούν να διδαχθούν σε σχολικά περιβάλλοντα. Η Πολωνία, από το 2018, απαιτεί από όλες τις σχολές ΕΕΚ να συνεργάζονται επίσημα με τους εργοδότες για ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση. Στις Κάτω Χώρες, οι σχολές ΕΕΚ που προσφέρουν κατάρτιση στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης συνεργάζονται με νοσοκομεία για να προσφέρουν υβριδικά περιβάλλοντα μάθησης, όπου μέρος της διδασκαλίας σε αίθουσα πραγματοποιείται στο νοσοκομείο. Αυτοί οι υβριδικοί χώροι μάθησης βρίσκονται στο επίκεντρο των σχεδίων της χώρας να μετατρέψει τα κέντρα ΕΕΚ σε περιφερειακά κέντρα ΕΕΚ και καινοτομίας ([2]).

Την τελευταία δεκαετία, έχει παρατηρηθεί στις περισσότερες χώρες ευρύτερη χρήση των ειδικών εκπαιδευτικών υλικών ανά επιχείρηση, η οποία συνδέει περισσότερο την ΕΕΚ με τον κόσμο της εργασίας και ενισχύει τις επαγγελματικές δεξιότητες των εκπαιδευόμενων. Το ποσοστό της μάθησης στον χώρο εργασίας στον τομέα της ΕΕΚ αναμένεται να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια ([3]).

ΑΕΕΚ ΚΑΙ ΣΕΕΚ: ΔΥΟ ΧΩΡΙΣΤΟΙ ΚΟΣΜΟΙ;

Η ανάγκη εξισορρόπησης των γενικών γνώσεων, των επαγγελματικών δεξιοτήτων και των εγκάρσιων ικανοτήτων οδηγεί σε εστίαση στη σχέση μεταξύ αρχικής και συνεχιζόμενης ΕΕΚ. Ενώ η ΑΕΕΚ έχει ιδιαίτερη ευθύνη να εφοδιάσει τους νέους με γερές βάσεις γενικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων για το μέλλον, η ανταπόκρισή της στις αναδυόμενες τεχνολογικές και επαγγελματικές εξελίξεις απαιτεί χρόνο. Αναμφίβολα, οι εγκάρσιες δεξιότητες δεν μπορούν να αποκτηθούν τυχαία, αλλά πρέπει να αναπτύσσονται μέσω πρακτικής εξάσκησης και εμπειρίας. Αυτό υπογραμμίζει τον ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο της ΣΕΕΚ και την αλληλεπίδρασή της με την ΑΕΕΚ.

Στις περισσότερες χώρες, η ΑΕΕΚ και η ΣΕΕΚ αποτελούν ακόμα διαφορετικούς «πλανήτες», καθένας με τους δικούς του φορείς, σκοπούς, δομές και χρηματοδότηση. Η ΑΕΕΚ πραγματοποιείται κυρίως σε δημόσιες σχολές και βασίζεται στη δημόσια χρηματοδότηση, ενώ η ΣΕΕΚ προσφέρεται κυρίως από ιδιωτικούς παρόχους ή επιχειρήσεις, και χρηματοδοτείται ως επί το πλείστον είτε από τους εργοδότες είτε από τους εκπαιδευόμενους είτε και από τους δύο. Η ΑΕΕΚ προσφέρει πλήρη τυπικά επαγγελματικά προσόντα, ενώ η ΣΕΕΚ συχνά προσφέρει μόνο συμπληρωματική κατάρτιση. Τα πιστοποιητικά που αποδεικνύουν επιτυχή συμμετοχή σε ΣΕΕΚ είναι ιδιαίτερα ποικίλα, και η αξία και η αναγνώρισή τους στην αγορά εργασίας ενέχουν προκλήσεις.

Την τελευταία εικοσιπενταετία, τόσο η ΑΕΕΚ όσο και η ΣΕΕΚ έχουν αλλάξει. Ο αριθμός των σχολών ΑΕΕΚ έχει μειωθεί, ενώ η αυτονομία τους έχει αυξηθεί. Η ΑΕΕΚ έχει γίνει πιο ευέλικτη όσον αφορά τη διάρκεια, την επιλογή μαθημάτων και τις ηλικιακές ομάδες που μπορούν να φοιτήσουν. Πολλές χώρες έχουν ενισχύσει την εργασιακή συνιστώσα της. Συγχρόνως, η παροχή ΣΕΕΚ έχει επεκταθεί καθώς η τεχνολογική αλλαγή και η αναδιάρθρωση της αγοράς εργασίας έχουν επιταχυνθεί: προσφέρεται τώρα σε όλα τα επίπεδα από τη βασική κατάρτιση ως την ανώτατη εκπαίδευση. Σήμερα, η ΣΕΕΚ είναι διαθέσιμη σε πολλές μορφές, συμπεριλαμβανομένης μιας ευρείας σειράς διαδικτυακών μαθημάτων αυτοδιδασκαλίας, και τα όρια μεταξύ των δύο γίνονται ολοένα και πιο δυσδιάκριτα.

ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΗΣ ΑΕΕΚ ΣΤΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ

Στη σύγχρονη ΑΕΕΚ, στο ανώτερο δευτεροβάθμιο και στο μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο, φοιτά σημαντικό ποσοστό των νεαρών ενηλίκων (20-24) ή των ενηλίκων άνω των 25 ετών σε όλες τις χώρες. Μόνο στην Πορτογαλία πάνω από το 60 % των εκπαιδευομένων της ΑΕΕΚ είναι νεότεροι από 20 ετών. Αντίθετα, στη Δανία και στη Φινλανδία, πάνω από το 60 % είναι τουλάχιστον 20 ετών, ενώ η Γερμανία και οι Κάτω Χώρες έχουν πιο μικτή ηλικιακή διάρθρωση.

Αυτοί οι αριθμοί δείχνουν ότι η μεγαλύτερη αυτονομία των τοπικών σχολών ΕΕΚ και των σχετικών αρχών, καθώς και η εισαγωγή τμηματοποιημένων τίτλων προσόντων ΑΕΕΚ, έχουν αυξήσει τη συνάφεια της ΑΕΕΚ για τους ενήλικους εκπαιδευόμενους. Στη Φινλανδία, οι πάροχοι ΑΕΕΚ έχουν γίνει οι βασικοί φορείς που προσφέρουν μη τυπική ΕΕΚ για ενήλι-

([2]) Σε επίπεδο ΕΕ, στις συστάσεις του Συμβουλίου σχετικά με την ΕΕΚ του 2020 ζητείται τα προγράμματα ΕΕΚ να «παρέχονται μέσω ενός κατάλληλου συνδυασμού ανοικτών, ψηφιακών και συμμετοχικών περιβαλλόντων μάθησης, συμπεριλαμβανομένων χώρων εργασίας που ευνοούν τη μάθηση».

([3]) Όπως αναφέρθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα για τους παρόχους ΕΕΚ, που αποτέλεσε μέρος της μελέτης του Cedefop σχετικά με το μεταβαλλόμενο περιεχόμενο και προφίλ της ΕΕΚ.

κες, ανταγωνιζόμενοι τους ιδιωτικούς παρόχους ΕΕΚ και προσφέροντας μαθήματα σε νέους και ενήλικες στο ίδιο πλαίσιο. Το ίδιο ισχύει και για άλλες χώρες με μεγάλο τομέα μη τυπικής ΕΕΚ ενηλίκων, όπως η Ιρλανδία.

Ωστόσο, η εικόνα στην Ευρώπη είναι ανομοιόμορφη, καθώς πάνω από το 90 % της ΑΕΕΚ στην Ιταλία, την Κύπρο και την Ουγγαρία παρέχεται σε νέους. Ο ρόλος της ΑΕΕΚ στη διευκόλυνση της δια βίου μάθησης συνεχίζει να εξελίσσεται και απαιτεί περαιτέρω προσοχή.

ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΕΕΚ ΚΑΙ ΣΕΕΚ

Η ΣΕΕΚ στην Ευρώπη διαφέρει ακόμα περισσότερο από την ΑΕΕΚ από χώρα σε χώρα. Η προηγούμενη έρευνα του Cedefop που επιχείρησε να προσδιορίσει τον χαρακτήρα και τους περιορισμούς της αντιμετώπισε δυσκολίες. Η ανάλυση του Cedefop, παρότι αναγνωρίζει ότι η ΣΕΕΚ απευθύνεται κυρίως στους ενήλικες, έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι, στις περισσότερες χώρες, αυτή εξακολουθεί να αποτελεί προσανατολισμό και όχι σύστημα, με τη στενή έννοια. Η ΣΕΕΚ παρέχεται από ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων φορέων και παρόχων, ανάμεσα στα παραδοσιακά όρια μεταξύ ακαδημαϊκών και γενικών γνώσεων, επαγγελματικών δεξιοτήτων και εγκάρσιων δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Οι χώρες χρειάζονται τη ΣΕΕΚ κυρίως ως εργαλείο για την (επανα)κατάρτιση του εργατικού δυναμικού τους σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Είναι σχεδιασμένη ώστε να βοηθά τα άτομα να επιστρέφουν στην αγορά εργασίας, να αλλάζουν θέσεις εργασίας ή να προοδεύουν στη σταδιοδρομία τους. Η παροχή ΣΕΕΚ περιλαμβάνει βασικά έως και προηγμένα επίπεδα δεξιοτήτων, και δεν εντάσσεται στα παραδοσιακά θεσμικά πλαίσια ή τις ιεραρχικές δομές. Μπορεί να διαχωριστεί κατά προσέγγιση σε:

- τυπική μάθηση που οδηγεί σε πλήρη τίτλο επαγγελματικών προσόντων (σε οποιοδήποτε επίπεδο)·
- μη τυπική και άτυπη παροχή επαγγελματικών και άλλων δεξιοτήτων (σε οποιοδήποτε επίπεδο) που δεν οδηγεί σε τίτλο τυπικών προσόντων.

Η ΣΕΕΚ που οδηγεί σε τίτλους τυπικών προσόντων προσφέρεται σε διάφορα επίπεδα (που περιλαμβάνουν κατά βάση τα επίπεδα 2 έως 5 του ΕΠΕΠ) και σε διάφορες μορφές, όπως μαθητείες ενηλίκων. Οι πάροχοι ΑΕΕΚ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη ΣΕΕΚ, παρέχοντας τίτλους τυπικών προσόντων, για παράδειγμα στην Τσεχία, στη Γερμανία, στην Εσθονία, στη Γαλλία, στην Ιρλανδία, στο Λουξεμβούργο, στην Πολωνία και στο Ηνωμένο Βασίλειο-Αγγλία. Τα προγράμματα συνήθως καλύπτουν τις ειδικές ανάγκες των ενηλίκων και παρέχονται ως βραδινά μαθήματα ή με άλλες ρυθμίσεις μερικής απασχόλησης. Η επικύρωση της προηγούμενης μάθησης μπορεί να συντομεύσει την πορεία προς την απόκτηση τίτλου προσόντων, για παράδειγμα στην Τσεχία, στη Νορβηγία και στην Πορτογαλία. Στη Νορβηγία, οι ενήλικες που μπορούν να αποδείξουν σχετική εργασιακή πείρα μπορούν να συντομεύσουν την κατάρτιση που οδηγεί στις τελικές εξετάσεις των ειδικοτήτων τεχνίτη και να εξαιρεθούν από τις εξετάσεις των γενικών μαθημάτων.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα μαθήματα της ΣΕΕΚ συνδέονται με τίτλους τυπικών προσόντων της ΕΕΚ, ιδίως όταν εναρμονίζονται με ενότητες και τμήματα που οδηγούν σε πλήρη τίτλο προσόντων. Το Cedefop έχει διαπιστώσει ότι η εμπλοκή των παρόχων ΑΕΕΚ στην ΕΕΚ των ενηλίκων καθιστά σταδιακά δυσδιάκριτα τα όρια μεταξύ τυπικής και μη τυπικής ΣΕΕΚ. Ενώ τα προγράμματα τυπικής ΕΕΚ τμηματοποιούνται σε επιμέρους τίτλους προσόντων που μπορούν να ληφθούν ανεξάρτητα, η μη τυπική ΣΕΕΚ καθίσταται σταδιακά τυπική: αυτό μπορεί να γίνεται μέσω επίσημα αναγνωρισμένων (επιμέρους) τίτλων προσόντων, μέσω προγραμμάτων που περιλαμβάνονται στα εθνικά πλαίσια προσόντων ή μέσω της ενσωμάτωσης της δημόσιας και ιδιωτικής ΣΕΕΚ, όπως στη Λιθουανία. Εναλλακτικές πιστοποιήσεις, όπως τα μικρο-διαπιστευτήρια και τα ψηφιακά διακριτικά, μπορούν να επηρεάσουν τη μελλοντική ενσωμάτωση της ΑΕΕΚ και της ΣΕΕΚ.

Εκτός από κατάρτιση με σαφή επαγγελματική εστίαση, η ΣΕΕΚ προσφέρει επίσης προγράμματα γενικής εκπαίδευσης που οδηγούν σε τίτλους τυπικών προσόντων. Αυτά περιλαμβάνουν εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας στο ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο έως και προγράμματα ανώτατης εκπαίδευσης με ευρεία, μη αυστηρά επαγγελματική εστίαση. Ωστόσο, οι πάροχοι ΑΕΕΚ ασχολούνται με αυτήν την εκπαίδευση σε λίγες μόνο χώρες, όπως η Εσθονία, η Ισπανία και οι Κάτω Χώρες.

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΑΕΕΚ/ ΣΕΕΚ

Μόλις πρόσφατα έχουν εμφανιστεί γενικές εθνικές στρατηγικές δεξιοτήτων βασισμένες στις συνέργειες μεταξύ αρχικής και συνεχιζόμενης ΕΕΚ. Οι ευρωπαϊκές χώρες ακολουθούν διαφορετικές πορείες στο χτίσιμο γεφυρών μεταξύ των συστημάτων και των παρόχων ΑΕΕΚ και ΣΕΕΚ τους, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν θεσμικά εμπόδια.

Παράλληλα, οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν προσπαθήσει να κάνουν τα συστήματα ΕΕΚ τους ελκυστικότερα, ειδικά για τους ενήλικες, με τη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης και της αλληλεπικάλυψης,

την αναθεώρηση του περιεχομένου και της παροχής της ΕΕΚ, και την προώθηση των συνεργειών μεταξύ ενδιαφερόμενων φορέων. Τα συστήματα ΕΕΚ δίνουν ολοένα και μεγαλύτερη προσοχή στην ανάγκη της αγοράς εργασίας για εξειδικευμένους εργαζόμενους και στην καλύτερη προσαρμογή της παρεχόμενης εκπαίδευσης στις απαιτήσεις των ενηλίκων. Η Φινλανδία, για παράδειγμα, έχει αναπτύξει ένα πλαίσιο πολιτικής που συνενώνει την αρχική και τη συνεχιζόμενη ΕΕΚ.

ΤΙ ΕΠΙΦΥΛΑΣΣΕΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ;

Ποια συμπεράσματα μπορούν να αντληθούν από τα πορίσματα του Cedefop, σχετικά με τους ενδιαφερόμενους φορείς που είναι αρμόδιοι για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων για τις μελλοντικές εξελίξεις της ΕΕΚ;

- Τα μαθησιακά αποτελέσματα αποτελούν τη βάση για τον καθορισμό και τη συνεχή επικαιροποίηση του περιεχομένου και του προφίλ των (εθνικών) προγραμμάτων και τίτλων προσόντων ΕΕΚ. Αυτό απαιτεί σαφή κατανόηση των διαφόρων ειδών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που απαιτούνται από τα άτομα, τους εργοδότες και την κοινωνία γενικότερα. Αυτά τα είδη δεξιοτήτων κ.λπ., που αναφέρονται εδώ ως γενικές, επαγγελματικές και εγκάρσιες, χρειάζονται προσεκτική εξισορρόπηση και πρέπει να προωθούνται και να αποκτώνται με διάφορους τρόπους και σε διάφορα πλαίσια.
- Είναι σημαντικό να επανεξεταστεί η σχέση μεταξύ του περιεχομένου και της παροχής της ΕΕΚ: η ανάγκη συνδυασμού και ενοποίησης των γενικών μαθημάτων με τις ειδικές επαγγελματικές και εγκάρσιες δεξιότητες και ικανότητες απαιτεί νέες προσεγγίσεις όσον αφορά την παιδαγωγική και τον σχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών.
- Η ΑΕΕΚ και η ΣΕΕΚ θα διαδραματίσουν διαφορετικούς ρόλους στην ανάπτυξη και την προώθηση των γενικών, επαγγελματικών και εγκάρσιων δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Ενώ η ΑΕΕΚ μπορεί να χρειαστεί να ενισχύσει την εστίασή της στις γενικές γνώσεις, στις βασικές επαγγελματικές δεξιότητες και σε ορισμένες εγκάρσιες δεξιότητες, η ΣΕΕΚ πρέπει να προσανατολιστεί στην επικαιροποίηση και ανανέωση των ειδικών επαγγελματικών δεξιοτήτων. Είναι επίσης προφανές ότι δεν μπορούν να αποκτώνται πλήρως όλες οι εγκάρσιες δεξιότητες και ικανότητες στην αρχική κατάρτιση· πρέπει να αναπτύσσονται κατά την πάροδο των ετών στην εργασία και στη ζωή.
- Ενώ η ΑΕΕΚ θα συνεχίσει να παρέχει τις βάσεις της ΕΕΚ στους νέους, θα χρειαστεί να υιοθετήσει μια πιο ενεργή στάση έναντι των ενηλίκων και των ειδικών αναγκών και περιορισμών τους. Τα όρια μεταξύ ΑΕΕΚ και ΣΕΕΚ είναι δυσδιάκριτα σε ορισμένες χώρες, αλλά όχι σε όλες. Στο μέλλον, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στις πιθανές αλληλεπικαλύψεις μεταξύ των δύο ΕΕΚ, καθώς και στις αλληλοσυγκρουόμενες προτεραιότητες της ανάγκης των νέων για είσοδο στην αγορά εργασίας και κοινωνική ένταξη, και της ανάγκης των ενηλίκων για αναβάθμιση δεξιοτήτων και απόκτηση νέων δεξιοτήτων.
- Από την έρευνα του Cedefop στο μεταβαλλόμενο τοπίο της ΕΕΚ διαπιστώνεται η ανάγκη προώθησης στρατηγικών περισσότερο επικεντρωμένων στους εκπαιδευόμενους. Οι εκπαιδευόμενοι της ΕΕΚ θα φέρουν τις ολοένα και περισσότερο διαφορετικές προσδοκίες και ικανότητές τους. Είναι σημαντικό να σχεδιαστούν εθνικά προγράμματα σπουδών που θα τις λαμβάνουν αυτές σοβαρά υπόψη, τα οποία θα επιτρέπουν στους παρόχους ΑΕΕΚ και ΣΕΕΚ να προσαρμόζουν την προσφερόμενη κατάρτιση στους διαφορετικούς εκπαιδευόμενους, στο κατάλληλο επίπεδο και στην κατάλληλη μορφή. Με την υποστήριξη καλά ενσωματωμένων ρυθμίσεων καθοδήγησης και επικύρωσης, η κατάλληλα στοχευμένη παροχή κατάρτισης θα συμβάλει στην εξασφάλιση της συνάφειας και της ποιότητας της ΕΕΚ.
- Η εργασία του Cedefop με θέμα «Το μέλλον της ΕΕΚ – Με οδηγό το παρελθόν και το βλέμμα στο μέλλον» δείχνει ότι η συνολική αντίληψη για την ΕΕΚ στην Ευρώπη σταδιακά αλλάζει. Ενώ αυτό επηρεάζει την παροχή, τα ιδρύματα και τις δομές της ΕΕΚ, επηρεάζει επίσης ολοένα και περισσότερο το περιεχόμενό της. Η ΕΕΚ, για να είναι προετοιμασμένη για το μέλλον, πρέπει να εξισορροπήσει εκ νέου τις γνώσεις γενικών μαθημάτων, τις ειδικές επαγγελματικές δεξιότητες και τις εγκάρσιες ικανότητες. Ο τρόπος που θα γίνει αυτό θα καθορίσει τη συνάφεια και τη συνολική ποιότητα της ΕΕΚ τις επόμενες δεκαετίες.

CEDEFOP | Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης

Ενημερωτικό σημείωμα – 9178 EL
Αριθ. καταλόγου: TI-BB-22-007-EL-N
ISBN 978-92-896-3395-6, doi: 10.2801/801488
Copyright © Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop), 2022. Creative Commons Attribution 4.0 International
Τα ενημερωτικά σημειώματα εκδίδονται στα αγγλικά, τα γαλλικά, τα γερμανικά, τα ελληνικά, τα ισπανικά, τα ιταλικά, τα πολωνικά και τα πορτογαλικά, καθώς και στη γλώσσα της εκάστοτε χώρας που αναλαμβάνει την προεδρία της ΕΕ. Για να τα λαμβάνετε σε τακτική βάση, εγγραφείτε στην ακόλουθη διεύθυνση: www.cedefop.europa.eu/el/user/register

Άλλα ενημερωτικά σημειώματα και δημοσιεύσεις του Cedefop διατίθενται στον ιστότοπο: www.cedefop.europa.eu/EN/publications.aspx
Ευρώπης 123, Θεσσαλονίκη (Πυλαία), ΕΛΛΑΔΑ
Ταχυδρομική διεύθυνση: Cedefop service post, 57001, Θέρμη, ΕΛΛΑΔΑ
Τηλ. +30 2310490111, Φαξ +30 2310490020
Email: info@cedefop.europa.eu

www.cedefop.europa.eu